

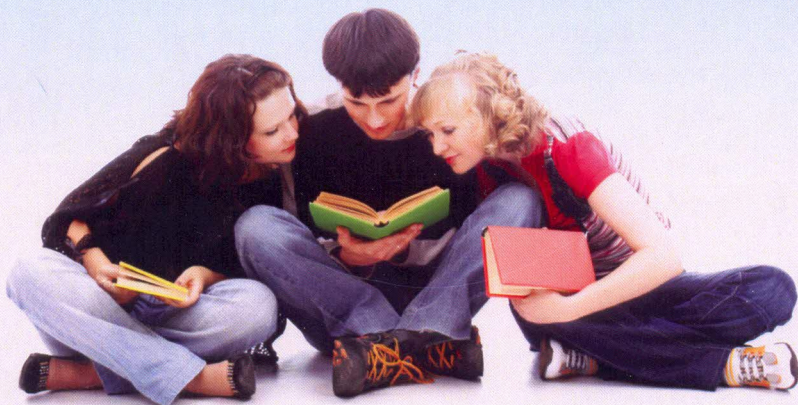

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ОСОБИСТІСНИЙ ВИМІР

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції
(10-11 квітня 2014 року, м. Донецьк)

УДК 378.1

ББК 74

О 64

О 64 **Організація самостійної роботи студентів у контексті підвищення якості освіти: особистісний вимір.** Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції 10-11 квітня 2014 р. – Донецьк: «Азов'є», 2014. – 230 с.

ISBN 978-966-8739-83-5

У збірнику представлено матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Організація самостійної роботи студентів у контексті підвищення якості освіти: особистісний вимір», що відбулася 10-11 квітня у Донецькому національному університеті (організатори: кафедра педагогіки філологічного факультету ДонНУ). Збірник охоплює наступні тематичні напрями: теоретичні основи організації самостійної роботи студентів у історичній ретроспективі; організація самостійної роботи студентів у контексті Болонської декларації; управління самостійною навчальною роботою студентів у контексті особистісно орієнтованого підходу; самостійна робота студентів наукового характеру: проблеми, шляхи організації, результати; логіка проектування видів завдань для самостійної роботи студентів викладачами кафедри; технологія і методика організації та стимулювання самостійної роботи студентів, критерії оцінки її ефективності; самостійна робота студентів: аспект формування і розвитку особистості студента шляхом волонтерської роботи; організація самостійної навчальної й інших видів діяльності майбутніх фахівців із соціальної роботи; особливості організації самостійної роботи студентів з фізичного виховання у вищих навчальних закладах; здатність студентів до інноваційної діяльності як результат якісної організації їх самостійної роботи.

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри педагогіки Донецького національного університету (протокол № 7 від 20 лютого 2014 р.)

Відповідальність за якість та достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

УДК 378.1

ББК 74

ISBN 978-966-8739-83-5

© Донецький національний університет, 2014

Федорук Г.М., аспірантка кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА** 196

Фоломєєва Н.А., Ph.D., к.пед.н, кореспондент ІПВ НАПН України, доц. кафедри вокального мистецтва Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка, м. Суми, Україна

**РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОМУ
КОМПЛЕКСІ КУРСУ «ПОСТАНОВКА ГОЛОСУ (ЕСТРАДНИЙ СПІВ)»** 198

Цзян Цзюнь, професор педагогіки **Горянская И.В.**, докторант Харбінського педагогічного університету, Харбіна, провінція Хейлунцзян, Китай

**РАЗВИТИЕ ДИДАКТИЧЕСКИХ МАТЕРИАЛОВ ПО ПЕДАГОГИКЕ КАК
СРЕДСТВА ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ
СТУДЕНТОВ (В КОНТЕКСТЕ ПОЛИТИКИ РЕФОРМ И ОТКРЫТОСТИ
КИТАЯ)** 199

Цуруль О.А., доцент кафедри теорії та методики навчання природничо-географічних дисциплін Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНДЗ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ 201

Чекарамів Л.В., доцент кафедри педагогіки Донецького національного університету, м. Донецьк, Україна

САМООСВІТА ТА ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 203

Черноіваненко І.А., старший викладач кафедри іноземних мов Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О.Дідоренка, м. Луганськ, Україна

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ЇХ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ** 204

Чорний В. В., старший викладач кафедри педагогіки Донецького національного університету, м. Донецьк, Україна

**ГУМАНІСТИЧНІ ПОТЕНЦІАЛИ ТА СТРУКТУРА МЕТОДИЧНОЇ
СИСТЕМИ В. Ф. ШАТАЛОВА В КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ ОСВІТИ** 206

Шабатіна Ю. Г., студентка кафедри української мови і літератури Національного університету «Острозька академія», м. Острозь, Україна

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 208

Шехавцова С. О., докторант кафедри педагогіки Луганського національного університету ім. Т. Шевченка, м. Луганськ, Україна

**ОПТИМІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК
ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТНОСТІ СТУДЕНТІВ
УНІВЕРСИТЕТУ** 209

Щепочкина М.М., студентка факультету природничої та фізико-математичної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, м. Глухів, Україна

**САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ З
КУРСУ «ЕЛЕМЕНТАРНА МАТЕМАТИКА»** 211

Юрійчук Н.Д., доцент кафедри української лінгвістики і методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВНЗ У ПРОЦЕСІ
КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ** 212

указанного етапу сформулировані нові вимоги з метою зміцнення педагогічної теорії.

С 1991 року Державним Комітетом по освіті на основі проведеного дослідження створено педагогічний відділ, до складу якого увійшли вчені по теорії педагогіки, спеціалісти адміністративних органів освіти, кращі вчителі початкової та середньої шкіл. Були створені дослідницькі групи, відкрито 5 семінарів. На основі численних поправок були складені «Рекомендації до навчального предмету «Педагогіка», який був офіційно направлений по всім освітнім установам.

Створення навчальних матеріалів по педагогіці на цьому етапі йде в ногу з атмосферою реформ та відкритості. Однак у дослідженнях вчених по створенню навчальних посібників по педагогіці виявилися деякі проблеми. Так, незважаючи на те, що навчальні посібники по педагогіці проходили апробацію, в них теорія переуважувала над практикою, форма частіше заміняла інноваційне зміст. Китайські викладачі з великим ентузіазмом досліджують педагогічні теорії, але не узагальнюють існуючу практику роботи.

Деякі підручники по педагогіці завоювали популярність не тому, що містили новизну, а тому що ґрунтувалися на директивних документах центральних органів влади. Подібні явища викликали хвилю критики з боку колег з сектору освіти. Останні усвідомили, що просте збільшення кількості підручників не є ознакою процвітання педагогіки, краще того, не покращує її якості, тому необхідно зосередитися на глибоких тематичних дослідженнях.

Таким чином, на кожному з запропонованих етапів створення дидактичних матеріалів по педагогіці досягнуто певних результатів, а саме було створено багато унікальних інноваційних навчальних матеріалів, опубліковано ряд монографій та навчальних матеріалів по педагогіці. Акцент, раніше всього, був зроблено на марксистську ідеологію вивчення та дослідження освітнього процесу. Було опубліковано та перекладено ряд зарубіжних монографій та підручників по педагогіці.

Цуруль О.А., доцент кафедри теорії та методики навчання природничо-географічних дисциплін Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНДЗ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ

Удосконалення самостійної роботи студентів сьогодні є одним з найголовніших завдань вищої школи, адже переорієнтація навчально-виховного процесу здійснюється таким чином, щоб професійне становлення майбутніх педагогів було, насамперед, спрямоване на розвиток умінь самостійної діяльності. Комплексне формування таких умінь відбувається у процесі виконання різноманітних видів самостійної роботи у межах реалізації різноманітних форм аудиторної та позааудиторної роботи. Як свідчить досвід організації самостійної роботи у процесі методичної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін [1, 2], особлива роль індивідуального навчально-дослідного завдання.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з методики навчання біології – це вид позааудиторної самостійної роботи студента навчального або навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу «Методика навчання біології» і завершується разом із складанням підсумкового іспиту.

Метою виконання ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

За змістом ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Орієнтовна структура традиційна:

- вступ – зазначається тема, мета та завдання роботи і основні її положення;
- теоретичне обґрунтування – виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;
- методи;
- основні результати роботи та їх обговорення – подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо;
- висновки;
- список використаної літератури.

Практика виконання ІНДЗ з методики навчання біології засвідчила, що ефективним є вибір навчальної теми шкільної біології у якості одиниці навчального змісту для розробки ІНДЗ [2, с. 44].

Тому теоретичне обґрунтування ІНДЗ з методики навчання біології має включати такі елементи:

1. Назва теми, її місце у змісті навчального предмета «Біологія».
2. Система навчальних занять теми.
3. Формування і розвиток біологічних понять: а) основні поняття; б) їх логічна структура; в) методи і методичні прийоми формування; г) система завдань.
4. Розвиток розумових операцій (система завдань).
5. Організація самостійної роботи учнів: а) з підручником; б) з натуральними об'єктами та в) із зображувальними навчально-наочними посібниками.
6. Реалізація проблемного підходу.
7. Система біологічних задач.
8. Тематика дослідів та спостережень.
9. Реалізація методики ідеографічного письма.
10. Використання ігрових форм та прийомів навчання.
11. Дидактичні можливості використання комп'ютера.
12. Реалізація міжпредметних зв'язків.
13. Методика включення додаткової пізнавальної інформації.
14. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів з теми (різнорівневі завдання для поточного та тематичного оцінювання).
15. Позаурочна робота (види, орієнтовна тематика).
16. Позакласна робота (види, орієнтовна тематика).
17. Рекомендована література: а) для учнів та б) для вчителя.

Таким чином, досвід реалізації запропонованого підходу до виконання ІНДЗ у процесі самостійної роботи з методики навчання біології дозволяє упевнено констатувати, що самостійна робота майбутніх учителів біології є основою підготовки висококваліфікованого фахівця з досконалим багажем наукових та методичних знань, а також умінь осмислювати та формувати взаємозв'язки між складовими навчально-виховного процесу сучасних загальноосвітніх навчальних закладів.

Література:

1. Самостійна робота студентів з методик навчання природничих дисциплін: теорія та практика: монографія / С.Г. Кобернік, І.В. Мороз, О.А. Цуруль та ін. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – 315 с.

*Чекараміт Л.В., доцент кафедри педагогіки
Донецького національного університету,
м. Донецьк, Україна*

САМООСВІТА ТА ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Реформування вищої педагогічної освіти, приведення її до Європейських стандартів вимагає рішучої перебудови не тільки змісту освіти, але вносить суттєві корективи в саму позицію студента в навчальному процесі. Особливого значення набуває самостійна робота студента.

Творча самостійність стає в теперішній час основним критерієм підготовки майбутнього спеціаліста в ВНЗ. Самоосвіта є невід'ємною частиною самостійної роботи. Тому залучення студентів до самоосвіти слід розглядати як органічний компонент активізації пізнавальної діяльності.

Розглядаючи самоосвіту як органічний компонент активізації пізнавальної діяльності студентів, слід зауважити, що вона не завжди супроводжує навчання на всіх його етапах. Її межі та зміст занадто рухомі і зумовлюються цілою низкою факторів, серед яких першочерговими слід вважати:

- усвідомлення особистістю суспільної необхідності постійного удосконалення знань;
- озброєння студентів уміннями та навичками організації розумової праці, спрямованої на оволодіння новими знаннями;
- наявність внутрішньої потреби пізнати нове.

Досвід роботи по залученню студентів до самоосвіти свідчить про те, що її треба проводити в таких напрямках:

- технічна підготовка, яка передбачає озброєння відповідними уміннями, навичками та способами оволодіння знаннями;
- психолого-педагогічна підготовка, спрямована на виховання потреби в самостійній роботі над збагаченням знань шляхом самоосвіти.

Навички самоосвіти формуються у всій системі навчання і, перш за все, в різних видах самостійної роботи. Важливе значення набуває уміння користуватися бібліографією, працювати з каталогами, складання конспектів тез, підготовка повідомлень, рефератів та інше. Але яким би великим не було значення умінь і навичок самостійної роботи, вони не вичерпують тих умов, що забезпечують ефективність самоосвіти. З технікою самоосвіти треба виховувати потребу в ній.

В літературі потреба у самоосвіті розуміється як активне емоційно-позитивне ставлення людини до знань і пізнавальної діяльності. Виховання такого ставлення – процес складний як у психологічному, так і педагогічному плані. Найбільш сприятливі умови, що допомагають розвитку потреби в самоосвіті, створюються в умовах проблемного навчання, характерною ознакою якого є участь студентів у самостійному здобуванні знань.

Активізуючи пізнавальну діяльність, проблемне навчання ставить студента перед фактом неповноти знань і тим самим стимулює їх до самоосвіти. Це, в свою чергу, сприяє наступному вдосконаленню прийомів і методів самоосвітньої діяльності, які дозволяють найбільш оптимально здобувати знання із численних джерел сучасної інформації. Практика свідчить, що саме такі знання, на яких створюється творча атмосфера, збуджують емоційну сферу студента і дають поштовх до подальшого самостійного пошуку. В.О.Сухомлинський назвав такий шлях «емоційним пробудженням розуму». Розвиток потреби в додаткових знаннях зумовлюється також системою самостійних робіт, їх характером, місцем, яке вони займають у навчальній діяльності.